

Publieke samenvatting voor het Belgische Operationeel Programma “Vooruitziend en voortvarend” binnen het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij, als onderdeel van het jaarverslag 2023.

1. Identificatie van het jaarlijks uitvoeringsverslag.

CCI	2014BE14MFOP001
Titel	Vooruitziend en voortvarend
Versie	6.0
Verslagjaar	2023
Datum van goedkeuring monitoringscomité	27/06/2023

2. Overzicht van de uitvoering.

Het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij is het structuurfonds specifiek gericht op de ondersteuning van de visserij- en aquacultuursector binnen het bredere marien/aquatisch milieu. Elke lidstaat moet in een operationeel programma, de prioriteiten en uitvoeringsmodaliteiten vastleggen voor de periode 2014 tot 2020. Uitgebreide informatie en referentiedocumenten zijn terug te vinden op:

- [Praktische informatie over steunaanvragen programma Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij 2014 – 2020 | Landbouw en Visserij \(vlaanderen.be\)](#)
- <https://agriculture.wallonie.be/programme-2014-2020-21-cofinance-par-le-feamp>
- [European Maritime and Fisheries Fund \(EMFF\) \(europa.eu\)](#)

Het Belgisch Operationeel Programma (OP) werd goedgekeurd op 02/12/2015 bij uitvoeringsbesluit van de Commissie C(2015) 8766. Dit beslaat twee grote deelprogramma's waarbij Vlaanderen zich richt op de visserij/aquacultuur en het marien milieu terwijl dit voor Wallonië puur de aquacultuur binnen het aquatisch milieu betreft. De activiteiten onder het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV) verliepen vlot en efficiënt tot dusver. Wegens de Oekraïne-crisis is de werkingsperiode verlengd geworden tot administratieve afsluiting 02/2026.

Het visserijprogramma 2021-2027, het Europees Fonds voor Maritieme Zaken, Visserij en Aquacultuur (EFMZVA), werd goedgekeurd op 19/12/2022 bij uitvoeringsbesluit van de Commissie C(2022) 9681. De implementatie van het EFMZVA is effectief van start gegaan medio 2023. Zowel via open loket als via projectoproepen, is het mogelijk projecten hiervoor in te dienen afhankelijk van de maatregel. De projectindiening en verdere communicatie verloopt via e-loket (volledig digitaal). Daarnaast is ook de plaatselijke visserijgroep “Zeebonk’ opgestart, het bottom-up partnerschap vanuit de lokale visserij- en aquacultuurgemeenschap. De lokale strategie heeft als doel om ondernemers en hun producten te ondersteunen naast het stimuleren van educatie, cultuur en toerisme met betrekking tot visserij en aquacultuur, kusterfgoed en het minimaliseren van milieu-impact.

Meer Informatie is terug te vinden via:

- [Praktische informatie over steunaanvragen programma Europees Fonds voor Maritieme Zaken, Visserij en Aquacultuur 2021 – 2027 | Landbouw en Visserij \(vlaanderen.be\)](#)
- [Programme 2021-2027 cofinancé par le FEAMPA - Portail de l'agriculture wallonne \(wallonie.be\)](#)
- [EMFAF \(europa.eu\)](#)
- [E-loket Landbouw en Visserij | Landbouw en Zeevisserij \(vlaanderen.be\)](#)
- [\(CALISTA - Login \(wallonie.be\)\)](#)
- [www.zeebonk.be](#)

In het werkjaar 2023 draaide het visserijfonds nog op volle toeren gezien de verlenging van de programmeringsperiode door de Oekraïne-crisis en de vertraging van de lopende dossiers door de overige crisissen (Brexit, Covid, Energie). Hierdoor schuift ook de afsluitfase verder op naar 2026. Het gelijktijdig behandelen van 2 operationele fondsen vormt een complex gegeven voor een klein Belgisch programma met beperkte administratieve capaciteit. Vooruitlopend naar het werkjaar 2024 wordt benadrukt dat er geen projecten meer kunnen ingediend worden onder het EFMZV en dat alle initiatieven dienen te verlopen via het EFMZVA. Daar waar 2023 voor het EFMZVA eerder de opstart en overgang betekende met de eerste projectoproepen, de voortzetting van de programma's voor dataverzameling en visserijcontrole, de selectie van de plaatselijke visserijgroep... zal de implementatie duidelijk een versnelling hoger schakelen in 2024.

De impact van de Brexit op de Belgische visserij is nog steeds pertinent. Belangrijke onderwerpen zoals TAC&Quota, vislicenties UK-12 nautische mijl, aanlanding in UK-havens en logistiek transport zijn nog steeds problematisch en dit terwijl meer dan 50% van de Belgische visproducten aan de UK gelinkt zijn. Nu het Brexit adaptatiefonds (BAR) eind 2023 afloopt (administratieve afronding nog tot begin 2024) is het duidelijk dat verschillende, cruciale actiepunten niet of onvoldoende zijn ingelost.

Tot 31/12/2023 zijn onder het EFMZV inmiddels 393 projecten (+20 in 2023) goedgekeurd en in uitvoering gebracht, waarvan respectievelijk 345 in Vlaanderen en 48 in Wallonië. Deze acties, verspreid over diverse maatregelen en unieprioriteiten, omvatten 118% van de beschikbare financiële enveloppe voor de werkingsperiode 2014-2020. Wat de betalingen aan de begunstigden betreft zijn reeds 89% (+14) van de voorziene middelen uitgekeerd en 80% (+11) gecertificeerd richting de EU. Naar het einde van 2023 toe werd een laatste wijziging van het OP aangevraagd om zo de eindspurt richting de afsluiting van het fonds optimaal in te zetten. De grootste aanpassing voor het operationeel programma versie 6.0 betrof de verschuiving van de middelen vanuit unieprioriteit 2 'Aquacultuur' richting unieprioriteit 3 'Uitvoering van het GVB', naast de algemene optimalisatie van resterende budgetten en verplicht-aan-te-passen items. In 2023 werd één betalingsaanvraag voor een totaal van 3,8 miljoen euro aan EFMZV-cofinanciering ingediend bij de EC in juli 2023. De verwachte, tweede betalingsaanvraag (naar het jaareinde toe) werd niet uitgevoerd wegens de lopende programmawijziging op dat ogenblik in combinatie met de blokkerende maxima van de budgetlijnen. De onderliggende bedragen zullen meegenomen worden in de betalingsaanvragen 2024.

Het Monitoringscomité (MC), het belangrijkste overlegplatform tussen de autoriteiten, stakeholders en toezichthouders voor de uitvoering en opvolging van het EFMZV-programma, kwam fysiek samen op 24/10/2023. Naast de vaste agendapunten zoals de stand van zaken, resultaten of verwachtingen

van het OP, de planning richting evaluatie en afsluiting, diende dit ook als schaduwcomité voor het bespreking van het nieuwe EFMZVA. De jaarlijkse overlegvergadering is pas voorgekomen op 15/02/2024, de besproken onderwerpen waren evenwel sterk gelijkaardig. Het EFMZV heeft 31/12/2023 als absolute deadline voor subsidiabele betalingen door de begunstigden. Dit houdt in dat voor 2024 enkel nog de afronding van de projecten en de finalisering van de administratieve verwerking kan voorkomen. De inschatting is om dit tegen de zomer 2024 af te ronden. Op basis van de huidige implementatie en de grotendeels finale gegevensset, kan bevestigd worden dat de doelstellingen, output- en resultaatsindicatoren of de performantie van het Belgische programma allen succesvol zijn behaald. Deze analyse behoort tot de afsluitprocedure maar wegens de verlenging hiervan richting begin 2026, wordt dit hier al meegegeven. De komende jaren zal de rapportering meer evolueren richting een update op basis van het definitieve cijfermateriaal. De implementatie van projecten verschuift dan ook volledig naar de werking onder het EFMZVA.

De klankbordgroep als belangrijkste communicatie-event ging door op 13/11/2023. Zowel de verwezenlijkingen onder het EFMZV maar vooral het toekomstige EFMZVA, inclusief de voorbereiding voor de opstart van de lokale visserijgroep, werden uitvoerig besproken. Ook Europadag is inmiddels uitgegroeid tot het gezamenlijk event waaraan alle ESI-fondsen deelnemen ([Intro europainjebuurt.be](https://europainjebuurt.be)). Ook de website van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij (voorheen Departement Landbouw en Visserij) werd vernieuwd (met een cijferdatabank en publicaties ([Visserij | Landbouw & Visserij \(vlaanderen.be\)](https://visserij.landbouw.vlaanderen.be)). Daarnaast vormen ook het infoblad van de Rederscentrale ([Rederscentrale | Infoblad](https://rederscentrale.be)) en de webstek van het onderzoeksinstituut ILVO ([Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek - ILVO Vlaanderen](https://ilvo.vlaanderen.be)) nog steeds uitgebreide aanknopingspunten voor verder informatie.

Aangezien 2023 het laatste implementatiejaar vormde en het Belgische programma al een hoge uitvoeringsgraad had behaald, was het logisch dat het aantal nieuwe projecten in 2023 eerder beperkt bleef. Een 20-tal projecten werden nog goedgekeurd (per unieprioriteit en maatregel) onder:

- UP1: De bevordering van ecologisch duurzame, hulpbronnenefficiënte, innovatieve, concurrerende en op kennis gebaseerde visserij.
 - Maatregel I.3 'partnerschappen wetenschap en vissers' (1)
 - Maatregel I.8 'gezondheid en veiligheid' (3)
 - Maatregel I.20 'energie-efficiëntie' (10)
- UP3: Bevordering van de tenuitvoerlegging van het GVB.
 - Maatregel VI.2 'dataverzameling' (1)
- UP5: Afzet en verwerking
 - Maatregel IV.1 'productie- en marketingplannen' (1)
- UP7: Technische bijstand (4)

Vooruitkijkend naar de evaluatie van het volledige programma, was de situatie eind 2023 als volgt wat betreft de verdeling van de gerealiseerde EFMZV-middelen:

- UP1: De bevordering van ecologisch duurzame, hulpbronnenefficiënte, innovatieve, concurrerende en op kennis gebaseerde visserij (39%).
 - Maatregel I.8 'gezondheid en veiligheid' (15%)
Deze projecten omvatten een breed gamma aan verbeteringen van de veiligheid- en arbeidsomstandigheden zoals bijv. aanpassingen aan de accommodatie,

airconditioning of geluidisolatie maar ook van de diverse technische ruimtes, onder meer de machinekamer, naast ook verbeteringen op dek (ergonomie en veiligheid) aan bijv. de vangstverwerkingsinstallatie, buiskappen ter beschutting, veiligere (los)lieren, extra radarsystemen ...

- Maatregel I.18 'Bescherming en restauratie mariene biodiversiteit' (12%)
Deze projecten zijn in hoofdzaak de vistrappen en obstakelverwijdering ter bevordering van de vrije circulatie op de Waalse rivieren en waterlopen.
- Maatregel I.20 'energie-efficiëntie' (4%)
Deze acties omvatten onder meer wijziging van vistuig of -techniek, (boeg)schroeven of koppelingen om het energieverbruik sterk te verbeteren naast investeringen die het algemeen energierendement ten goede komen.
- Maatregel I.23 'vissershavens en visveilingen' (3%)
Deze initiatieven bevorderen de kwaliteit van de vishallen en installaties, zeker wat betreft energiehuishouding en -koeling. Ook toegang en controle werden versterkt.
- UP2: De bevordering van ecologisch duurzame, hulpbronnenefficiënte, innovatieve, concurrerende en op kennis gebaseerde aquacultuur (8%).
 - Maatregel II.1 'innovatie' (5%)
Deze projecten omvatten een breed gamma aan onderzoek rond de kennis, de toepassingen of de toekomstige ontwikkelingen voor de aquacultuur, zowel op zee als aan land, zowel naar productie als kwaliteit, zowel naar verbetering van de ontwikkelingsfases als ecologisch belang en dit voor beide regio's.
 - Maatregel II.2 'Productieve investeringen in aquacultuur' (3%)
Deze projecten zijn gericht op de verbetering en uitbreiding van de kweeksystemen, duurzaam gebruik van water en natuurlijke hulpbronnen, recirculatiesystemen, nieuwe producten of transformatie (bijv. zeewier en forelmousse) of de bescherming tegen predatie en dit opnieuw voor beide regio's.
- UP3: Bevordering van de tenuitvoerlegging van het GVB (36%).
 - Maatregel VI.2 'dataverzameling' (24%)
Deze verplichte wetenschappelijke programma's zijn onderdeel van het gemeenschappelijk visserijbeleid en zorgen voor de onderbouwing van het biologisch adviesproces.
 - Maatregel VI.1 'visserijcontrole' (12%)
Deze verplichte programma's zijn onderdeel van het gemeenschappelijk visserijbeleid en zorgen voor het toezicht en monitoring op de visserijactiviteiten.
- UP5: Bevordering van de afzet en verwerking (13%).
 - Maatregel IV.4 'verwerking' (7%)
Deze projecten hebben zich gefocust op de productieverhoging en -ontwikkeling met goede valorisatievooruitzichten.
 - Maatregel IV.3 'afzetmaatregelen' (5%)
Hieronder kwamen de vele, gekende acties en campagnes voor ter ondersteuning en promotie van de markt.

- UP6: Bevordering van de uitvoering van het geïntegreerd maritiem beleid (2%).
 - Via maatregel VIII.2 en VIII.3 werden 4 projecten uitgevoerd rond de kennis en bescherming van het marien milieu.
- UP7: Technische bijstand (3%).
 - Hieronder is een amalgaam van acties terug te vinden die het programma in zijn totaliteit kunnen ondersteunen. Dit gaat van ontwikkeling van de expertise of administratieve capaciteit, evaluaties, gerichte taken via openbare aanbesteding, IT...

Samen vertegenwoordigen deze dossiers 95% van de inspanningen. De overige maatregelen zijn beperkt en omvatten tot maximaal 1% van het gerealiseerde budget tot eind 2023.

Daarmee benadrukt Vlaanderen het belang van verbeterde leef- en werkomstandigheden, veiligheid en innovatie aan boord. Dit gaat vaak ook gepaard met winsten op het vlak van de energie-efficiëntie die zo rechtstreeks bijdragen tot de klimaat- of CO₂-doelstellingen. Innovatie en kennisopbouw staan eveneens hoog op de prioriteitenlijst. België heeft uitstekende kenniscentra waar stakeholders en onderzoekers samen de uitdagingen aangaan rond bijv. verbeterd vistuig, hogere overlevingskansen voor de niet-economische fractie van de vangsten of verkleinen van de ecologische impact. Ook aquacultuur werd sterk gestimuleerd via onderzoek en nieuwe of verbeterde productontwikkelingen. De programma's voor dataverzameling en visserijcontrole als onderdeel van het GVB, behoren tot de belangrijkste maatregelen van het Belgisch programma. De goede marktwerking en -organisatie werd verder uitgebouwd. Visserij Verduurzaamt als certificatie- en marktinstrument is zonder meer uniek in de wereld te noemen. Tenslotte werd ook het geïntegreerd maritiem beleid opgenomen als nieuw werkveld.

Wallonië focust op de algemene ontsluiting en ontwikkeling van het ecosysteem waarbinnen de productie van voornamelijk forel en zalm plaats vindt. Vrije circulatie van vis(soorten) vormt dan ook de kern van hun actieplan waarbij stelselmatig de hindernissen op de waterlopen overbrugd worden door onder meer het gebruik van vistrappen. Het soort vistrap dat aangelegd wordt, hangt af van de specifieke omstandigheden op elke locatie en is het resultaat van een uitgebreide voorstudie. Daarnaast stimuleert Wallonië ook de aquacultuur en dit zowel naar productie als onderzoek. Hieraan worden ook de nodige initiatieven rond de marktwerking en verwerkingsmogelijkheden gekoppeld.

Vlaanderen en Wallonië hebben met succes een nieuw jaar toegevoegd aan het traject richting de doelstellingen 2023. Het werkprogramma valt hiermee stilaan in zijn definitieve plooi. Een brede waaier aan initiatieven zijn ontplooid over de verschillende prioriteiten en maatregelen en dit in lijn met de vooropgestelde planning. Hierbij staan niet enkel de sectoren en hun producten centraal maar komt de hele ketenwerking "van zee tot bord" aan bod naast ook het leefmilieu waarbinnen zij actief zijn.